

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XXVIII. Species luxuriæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

spiritualium, quam in dispensatione temporalium; ideo exprimere debet, an male distribuerit bona Ecclesiæ, vel Reipublicæ Laicæ, vel Familix, & an sint honores, gradus, vel bona fortunæ; ipseque Confessor animadvertat ad verba S. Thomæ *cit. quest. 185. art. 7. in corp. quibus utitur in questione, an Episcopi mortaliter peccent, si bona Ecclesiastica, qua procurant, pauperibus non largiantur; ubi habet: si in modico deficiant, vel superabundet (distributor) potest hoc fieri absque bona fidei detrimento, quia non potest homo in talibus punctualiter accipere illud, quod fieri oportet; si vero sit multus excessus, non potest latere; unde videtur bona fidei repugnare, & ideo non est absque peccato mortali.*

CAPUT XXVIII.

Prop. XLVIII. & XLIX. ab Innoc. XI. Sc.
Species luxurie.

1. PROP. 48. Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

Prop. 49. Mollities jure natura prohibita non est. Unde, si Deus eam non interdixisset, sapè esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

Caramuel sub eisdem terminis utramque propositionem docuit, voluitque fornicationem, & mollitiem, ideo esse peccata, quia Deus eas prohibuit. Et ipse concedit, esse de fide, ipsas esse peccata lethalia, eam non nisi peccatum *Matthæi Cantala Confess.*

mortale excludat à regno Dei, à quo fornicatio, & mollities excludunt, ex testimonio Pauli 1. ad Corinth. 6. ad Galatas, & ad Ephesos 5. verum rationibus probat, quod, præcisa prohibitione divina, talia non forent; contra quem Innoc. Decretam edidit, & sunt omnes DD. communiter cum D. Thoma 2. 2. qu. 154. ad quem Confessarium remitto, & interim aliqua spectantia ad luxurie peccata resoluta propono.

2. Suppono I. Castitatem esse virtutem, quæ moderatur venereas voluptates. Sed est ponderandum, non omnem actum venereum, & voluptatem carnalem prohibere, aliàs opponeretur propagationi speciei; nec omnem concedere, alioquin non esset virtus, quæ in medio consistit: nec foret moderata abstinencia ab actu venereo, prout solet ipsa etiam definiri; ergo aliquem admittit: sed ita moderatur, ut non fiat, nisi quando, & eo modo, quo secundum rectam rationem decet: hoc est, ut non fiat extra matrimonium, extra quod omnem omnino prohibet. Castitati opponitur luxuria, quæ est *Immoderata cupido, & usus venereorum*, juxta D. Thom. *cit. art. 1.* ubi dicit peccatum luxurie in hoc consistere, quod quis non secundum rectam rationem delectatione venerea utatur.

3. Suppono II. Quod alia est castitas conjugalis, vidualis, & virginalis. Prima, est abstinencia ab omni actu venereo extra matrimonium, & in matrimonio eo utitur ad generationem proles, vel in remedium incontinentiæ. Secunda est abstinencia ab omni actu venereo, etiam licito in novo matrimonio. Tertia est absti-

(Xxx)

absti-

abſtinentia ab omni actione venerea, tam licita in matrimonio, quam illicita extra, tam interna, quam externa; hæc eſt propria eorum, qui caſtitaſtem abſolute voveant, de quibus intelligitur, quod voveant caſtitaſtem perpetuam, & perfectam, & non ad tempus, aut quod tantum velint abſtinere à conjugio, aut non cognoſcere mulieres: virginitas enim, ut à ſtatu virginali diſtinguitur (in quo ſunt puella ante matrimonium cum integritate carnis, quam à natura habent) perpetuitatem dicit.

4. Suppono. III. Luxuriam, tamquam in ſpecies dividi in *ſimplicem fornicationem, adulterium, ſtuprum, inceſtum, raptum, & peccatum contra naturam*, quibus addi poteſt *Sacrilegium*. Si carnalis copula ſit ſoluta cum ſoluta, eſt ſimplex fornicatio: ſi cum uxorato, vel matrimonio conjuncta, adulterium: ſi cum ſanguine conjuncta, vel affine, inceſtus: ſi cum virgine, per deflorationem tollendo virginitatem, ſtuprum: ſi cum muliere per vim, & violentiam abducta de uno ad alium locum, in ordine ad commodiorem coitum, raptus: ſi cum Deo, conſecratis per votum caſtitaſtis, vel in loco Sacroſacrilegium: & peccatum contra naturam, dum habetur voluntaria ſeminis effuſio alio modo, quam à natura inſtituto, concedente potentiam generativam in ordine ad procreationem proliſ.

Iſtud ſub ſe habet, *mollitiem ſodomitam, & beſtialitatem*; quæ ſpecie differunt, & debent in Confefſione aperiri; de quibus non eſt opus plura dicere, quia natura inſtructione non eget.

ſ. Sed dices, omnia hæc ſunt contra

eandem virtutem caſtitaſtis, ergo ſpecie non differunt; nam colligimus unum peccatum mortale ab alio ſpecie differre, propter oppoſitionem ad diverſas ſpecie virtutes; ſic furtum à fornicatione ſpecie diſtingui aſſerimus, quia illud juſtitiæ, hæc caſtitaſti repugnat, ut lib. 1. cap. 17.

Reſp. Verum eſt, eſſe contra eandem virtutem caſtitaſtis, ſed non ſecundum eandem ſpecie malitiam, & deformitatem, ſed alia differenti malitia formalis in eandem virtutem ſervatur: cum alia ſit formalis malitia, & turpitudinis fornicationis, & alia adulterii, beſtialitatis &c. Nullus enim negare poteſt, quin in genere luxuriæ major ſit turpitudinis, & deformitas adulterii, quam illa ſimplicis fornicationis &c.

6. Unde Confefſarius notet, per fornicationem præjudicari bono à natura intento in actu venereo, optimæ nimirum educationi proliſ: per adulterium ſit injuria alteri conjugum: ideò eſt peccatum contra duas virtutes, caſtitaſtis, & juſtitiæ, ut ex dicendis cap. ſequenti, per ſtuprum injuria irrogatur parentibus, & tutoribus, ſub quorum cuſtodia eſt puella, quæ defloratur, & quæ proinde conſtituitur in periculo meretricandi, à quo retraheretur metu amittendi ſignaculum virginitatis, & eſt peccatum contra caſtitaſtem, & juſtitiam; per inceſtum ſit irreverentia ſanguine, vel affinitate conjunctis, quibus honores & reverentia debetur: in actibus enim venereis eſt turpitudinis honori, & reverentia contraria, & propterea eſt peccatum contra caſtitaſtem, & pietatem; per raptum ſit injuria parentibus, vel

peccatio

personæ, quæ abducitur ad turpia: & præter malitiam luxuriæ continet quoque illam rapinam. In peccato contra naturam est deformitas repugnans fini primario intento à natura in actu venereo, generationi nimirum hominis. Sodomia est peccatum gravius mollitiæ; & bestialitas gravius sodomia; de quo nullus prudens debet dubitare. In sacrilegio præter deformitatem luxuriæ, est malitia irreverentiæ, quæ fit Deo, dum polluitur persona, vel locus Deo dicatus, consequenter est contra virtutem castitatis, & Religionis.

7. In Confessione sunt distinctè à penitentibus reis explicandæ species luxuriæ: an nimirum peccaverint cum solutis, vel uxoris, consanguineis, vel affinis, cum virginibus, vel raptis, cum Deo sacris, & in sacris locis, vel contra naturam peccato mollitiæ, vel Sodomie, aut bestialitatis; debent numerum aperire, tam personarum, quam vicium, & alia, de quibus *lib. 1. cap. 18.* quæ hic omitto, ne dicta inutiliter repetam; quæ à Confessario videnda sunt, ut habens speciem peccati, possit remedia applicare, & curare infirmum.

8. Præfatis speciebus luxuriæ solet addi impudicitia, quæ versatur circa tactus impudicos, oscula, verba obscœna, & aspectus libidinosos, quæ in non conjugatis, etiam propter solam delectationem in eis repertam, sunt peccata mortalia; nam huiusmodi delectatio est ex natura sua mortalis; nam actus, qui nequit stare cum charitate, est mortale, sed non potest simul cum actu venereo stare charitas, ex dicendis infra,

ergo nec cum dispositionibus excitantibus ad eum actum. Vide dicta *lib. 1. cap. 29.* & Joan. De l. Cruz *6. præcept. artic. 1. dub. 2. conc. 1.* & pondera præfatos actus esse circumstantias, & pertinere ad speciem coitus, adeò, si fiant cum uxorata, habeant malitiam adulterii; cum soluta, fornicationis; cum virgine, stupri; cum consanguinea, & affine, incestus; cum Moniali, sacrilegii, &c. etiam si ex intentione operantis non ordinentur ad copulam; sat est enim, quod ex sua, vel natura operis ordinentur ad illam, & voluntariè procurentur.

9. Quæritur, an luxuria ex sua natura sit peccatum mortale?

Resp. Affirmativè; quod patet, ex quo luxuria, sed quælibet delectatio carnalis, omnisque actus venereus consummatus, & exercitus extra matrimonium, opponatur castitati, quæ sub mortali prohibet omnem huiusmodi actum, & delectationem veneream, ut non fiat extra matrimonium, ergo cum extra ipsum voluntariè exercentur, sunt mortalia.

Et maxime suadet animadversio, quod actus venereus sit à natura principaliter intentus ad generationem proles, & ipsius rectam educationem, non modò corporalem per cibos, verùm & moralem per instructionem; cum homo non sit quoddamq; animal, sed animal rationale; qui autem actum venereum exercet sine præfacto fine, illum exercet, quomodo non decet, & cum damno proles; quoad esse, ut contingit in peccatis contra naturam; & quoad educationem, ut evenit in aliis speciebus luxuriæ, ergo mortaliter peccat:

(XXX) 2

cat:

cat: quia mortaliter peccamus, dum aliquid operamur, quod nequit stare cum charitate, sed actus veneris extra conjugium non potest stare cum charitate; nam charitas vult bonum proles, talis vero actus extra matrimonium habitus bono proles præjudicat: cum, si aliter fiat, quam inter virum, & feminam, esse privetur: si verò sit inter virum, & feminam, matrimonio non conjunctos, recta educatione, vel saltem periculo exponitur, ut non rectè educetur.

10. Quæritur, an actus luxuria, vel delectatio venerea possit esse venialis ex parvitate materia?

Resp. Negative, sic DD. communiter: in peccatis itaque contra castitatem non excusatur ullus à mortali, ob parvitate materia, quæ in rebus veneris non admittitur; nam castitas quamlibet delectationem veneream, etiam secundum se prohibet: cujus malitia est ejusdem speciei cum malitia pollutionis voluntaria: cum hac solum differentia, quod ea pollutionis sit major; qualibet enim venerea delectatio per Galenum, est quedam inchoata pollutio, cum secundum se, & sua natura proximè ordinetur, & sit apta ad commovendos humores genitales in ordine ad consummatam voluptatem veneream in corpore; quilibet autem inchoatus actus pollutionis mortalis est, ergo & qualibet delectatio venerea, sive intentæ, sive remissæ, cum in utraque semper sit pollutionis periculum, & quod exerceatur contra finem à natura intentum, ergo eam procurans, vel voluntariè admittens, mortaliter peccat, quamvis per accidens pollutio non sequatur; quemad-

modum mortaliter peccat, qui voluberrè excitat scintillam ordinatam ad incendendas segetes, quamquam per accidens non sequatur incendium.

11. Sed dices, ergo saltem non peccabit fornicator cognoscens feminam sterilem, ex qua nulla est futura proles; vel, si provideat, ut proles rectè moraliter educetur?

Resp. Negando consequentiam; nam quòd proles non sequatur, vel rectè educetur, est per accidens, cum copula carnalis ordinetur per se ad generationem, & proles sic nata regulariter per se pravè moraliter educetur; in lege autem attenditur, quod est per se, non quòd est per accidens. Deinde, natura non modò intendit vitare damnum mæ educationis moralis, sed etiam periculum, quod pravè proles educetur: quod non vitatur, licet in aliquo casu proles educetur rectè: & non modò sit periculum, & damnum, verum etiam malum, quæ ex fornicatione sequuntur; cum proles ex fornicatione concepta careat securitate: liquidem ejus vita per se est in maximo periculo ante, & post natiuitatem, cum soleant Matres præcipue nobiles, & faminae bonæ famæ, non solum generationem impedire, sed etiam aliquando abortum procurare, & filios, etiam ante baptismum, occidere: si sunt masculi, ubi adolefcunt, variis delictis se tradunt: si feminæ, meretricium assumunt. Quæ providit etiam propagationi speciei per matrimonium: ergo nullus coitus extra ipsum, est necessarius ad speciem propagandam: alioquin pauci forent homines, qui uxorem ducerent, & jura, & Religio matrimonii

violarentur: ergo copula carnalis extra matrimonium est à natura prohibita, quia caret morali certitudine recte educationis, iustitia, & necessitate, ergo est intrinsece mala, & peccatum.

12. Sed quaeritur, quomodo peccaminosa non erit copula conjugalis inter senes steriles, & cum femina pregnante, dum ipsa non ordinatur ad finem inventum à natura, nimirum ad generationem, nec ab ipsis possit exerceri in bonum prolis, cum prolis generanda spes non adsit?

Resp. De hac re diximus cap. 7. nu. 20. Quorum Matrimonia valida sunt, & copula per se ad generationem ordinatur, cum semen emittant ex natura sua prolificum, etsi per accidens ratione debilitatis, vel accidentalis frigiditatis generationi ineptum; ad differentiam illius per Eunuchos, & Spadones, utroque teste privatos, emissi, quorum Matrimonia invalida esse declaravit Sixtus V. *const.* Cum frequenter, die 27. Junii 1587.

13. Sed dubitatur, an cognoscere conjugem ad solam incontinentiam vitandam, seu ad non peccandum ex concupiscentia contra castitatem, sit venialiter illicitum?

Resp. DD. dividuntur: aliqui cum D. Augustino *lib. de bono conjugii cap. 7. & serm. 63. de divers. cap. 13.* D. Thomas in 4. *dist. 31. quest. 2. art. 2. in corp.* & ad secundum, dicunt, non carere culpa veniali: quibus adheret Campion. *part. 2. instruc. cap. 51. num. 12.* & Contenson, *Theol. 1. part. 4. dissert. 4. cap. 1. prop. 5.* affirmantes post lapsum fuisse Matrimonium, etiam ordinatum à Deo in remedium incontinentiae, tamquam finem se-

cundarium subordinatum primario; generationi nimirum filiorum; consequenter peccare venialiter conjuges exercentes copulam principaliter ad evitandam incontinentiam; & deducunt ex illo Pauli 1. ad Corinth. *secundum indulgentiam dico;* ubi autem nulla est culpa, nulla est indulgentia.

Alii sustinent in eo nullam esse culpam, ita Layman. *l. 5. tract. 10. part. 3. cap. 4.* plures referens, & Poncius *disp. 49. quest. 2. conc. 3.*

Qui omnes hoc idem concedunt, quod actus conjugalis careat veniali culpa, cum exercetur ad gignendos filios: quia etiam caret ex parte reddentis, dum debitum reddit alteri conjugi petenti, propter vitandam incontinentiam in illo, quia in eo sine invenitur fides conjugii, hoc est, satisfactio obligationis ex iustitia reddendi debitum; juxta August. *lib. de bono conjug. cap. 7.* ubi: *reddere debitum conjugale nullius est criminis, exigero autem ultra generandi necessitatem culpa venialis;* ipsum legas *ibid. & cap. in adolescentia 33. quest. 2. & qu. 4. cap. Virum propria.*

14. Sed quaeritur, an veniale etiam sit, copula conjugali uti solum propter sanitatem?

Resp. Affirmative, *ibid.* Contenson: eum D. Thomas, ad 3. aliique, & Cardenas *num. 52.* ratio est, quia omittitur finis primarius Matrimonii, hoc est, bonum prolis in ordine ad conservandam speciem, & rectam educationem, & assumitur medium ad id, de se non ordinatum. Verum, si cum fine primario intenderetur etiam sanitas, id sine culpa veniali esset. Nec est necessarium, quod

(Xxx) 3

quod

quod intentio ob finem primarium sit actualis, sed fat est virtualis, ut ibi Cardenas nu. 4. & DD. in tract. de Matrim. De copula conjugali habita ob solam delectationem, vide cit. cap. 7.

15. *Quaritur, quid sit delectatio morosa, & an à desiderio distinguatur?*

Resp. Est voluntaria complacentia de objecto cogitato, sine ordine ad opus exequendum: qui purè morosè delectatur, non intendit exequi id, de quo delectatur, & desiderium consummare in ipso opere externo. Appellatur *morosa*, non à mora temporis, qua quis in ea perseverat, quia momento perfici potest, sed à mora voluntatis, quatenus non illicò, & dum plene advenit, eam non repellit, nec reprimere conatur, sed voluntariè admittit, etiam si per unicum instans.

16. *Sed quaritur, an cogitatio morosa sit peccatum mortale?*

Resp. Affirmativè, modò sit cum plena advertentia intellectus de re mortaliter mala, ut homicidio, ebrietate, fornicatione, &c. ratio est, quia apparet esse contra rectam rationem, quod appetitus delectetur de re turpi, inhonesta, & mala. Layman. lib. 1. tract. 3. cap. 6. num. 4. Quare ponderet Confessarius, quòd in genere omnis delectatio morosa de objecto, vel opere intrinsecè malo, mala est: ita ut si, opus sit solum venialiter peccaminosum, ut mendacium officiosum, etiam delectatio de eo sit venialiter mala; si verò opus sit mortale, &

delectatio de eo erit mortaliter illicita: quod, si opus sit licitum, licita erit, si indifferens, talis & ipsa.

17. *Sed quaritur, an delectari de commestione carnis in Quadragesima sit peccatum mortale delectationis morosa?*

Resp. Distinguendum est: vel ita delectaris, ut velis carnes comedere eo tempore prohibeas, vel delectaris præcise de ipsa substantia commestionis secundum se. Si primo modo, mortaliter peccas, quia, si, cognito Ecclesiastico præcepto, habes desiderium, & propositum comedendi carnes in Quadragesima, habes quoque voluntatem transgrediendi præceptum; nam tunc non solum delectaris, sed vis efficere actum malum, & prohibitum: quoniam eo tempore non possunt carnes comedi (intelligo à non infirmis, & sine licentia) absque transgressione præcepti. Si secundo modo, non peccas, nec legem jejunii transgredieris, quia lex carnis commestionem prohibens prohibet commestionem carnis in re, non verò delectari de ipsius esu secundum se: modò retineatur propositum efficax non comedendi. Layman. cit. num. 9. Anton. à Sp. Sanct. tr. 5. disp. 8. sect. 2. §. 2. nu. 53. disco tertio.

18. *Sed quare etiam non potest, qui delectari de fornicatione secundum se, quin mortaliter peccet?*

Resp. Quia cum fornicatio sit prohibita, quia mala, non potest ab ipsa propria malitia præseindi, sed semper debet, ut turpis cognosci; commestio autem carnis tempore Quadragesimali est solum mala, quia lege positiva prohibita.

hibita, & ideo potest intellectus eam voluntati secundum se presentare absque extrinseca prohibitione, & sub ea ratione delectari; potestque esse delectatio commestionis carnis secundum se, & non delectatio carnis, ut in Quadragesima, quia sic certe est mortaliter peccaminosa.

19. Quæritur, an in Confessione sit explicanda circumstantia persona, de qua delectari contingit, an sit Uxorata, virgo, libera, vel Monialis?

Resp. Vide dicta lib. 1. capitul. 18. & hic nota, delectationes morosas esse diversæ speciei ex diversitate objectorum, sic, ut delectatio de homicidio, & furto contineat malitiam injulitiae, & delectatio circa objecta venerea malitiam contra castitatem, diversam, juxta qualitatem objectorum, & personarum; circa quæ ego plura non addo; cum in hac materia melius, & tutius sit silere, quam loqui. Sed consulas DD. & tibi caveas, ne curiositate in peccatum traharis.

20. Quæritur, an liceat conjugibus delectari voluntariè de copula inter eos habita, vel habenda?

Resp. Communior opinio affirmat, secluso ulteriori periculo. Layman. nu. 12. Mastrius 195. De la Cruz art. 9. dub. 12. An. à Sp. Sanct. tract. 11. disp. 20. sect. 12. Campion. part. 1. Inst. ult. ad nud. Confess. cap. 3. num. 5. alique plures; ratio est, quia delectantur de actu licito, de copula nimirum conjugali, quæ illis ratione Matrimonii licita est: & per accidens est, quod ob absentiam non possit exerceri, ergo & delectatio de copula cogitata, cum talis sit delectatio, quale

est objectum: sed tutius est, ut abstinere.

21. Quæritur, an liceat vidua voluntariè delectari de copula præterita cum suo viro?

Resp. Negativè, sed mortaliter peccat; ratio est, quia pro tempore, quo delectatur, copula est ei prohibita, ergo quidquid ad eam conducit.

22. Sed quæritur, an sponsis liceat voluntariè delectari de copula futura?

Resp. Negativè, propterea eandem rationem, quia eis non est licitus, nec permittus actus externus, de quo delectatur. Layman. & De la Cruz cit. quibus neque licent tactus, oscula, & amplexus impudici: juxta dicta lib. 1. cap. 29. num. 7.

23. Quæritur, penitens se accusat, Pater, habui cogitationes impuras, super quo est à Confessario interrogandus?

Resp. I. An advertens se habere tales inhonestas cogitationes, voluntariè in illis perseveraverit, & commoratus sit: vel negligens fuerit in eis repellendis, & prohibendis; an vero totus fuerit in eis fugandis, & statim fecerit, quantum potuit, & debuit, ut eas rejiceret, divertendo intellectum ad alia objecta honesta, recurrendo ad orationem, &c. Si dicat eas sine mora rejecisse, ac prohibuisse, quævis alia interrogatio superflua est, cum tunc non peccaverit.

Si verò advertens eas non prohibuit, sed acceptavit, & admisit, etiam per instans, mortaliter peccavit; propterea debet aperire speciem cogitationum, delectationum, an fuerint circa perso-

nas nuptas, vel solutas, virgines, masculos, &c. & numerum exprimere: ut sexies habui cogitationes, & delectationes morosas, semel de nupta, de virgine bis, & ter de Moniali sum morosè delectatus.

24. Sed queritur, *pœnitens Confessario aperit, desideravi habere copulam cum Berta, si esset mea Uxor: & de copula sic per imaginationem proposita, morosè delectatus sum, peto, an mortaliter peccaverim?*

Resp. Affirmativè; ratio est, quia desiderium illud, & delectatio commovent, vel apta sunt commovere humores genitales in ordine ad voluptatem veneream in corpore, ergo licet ea conditione præscindatur, à copula malitia fornicationis, desiderium tamen illud adhuc delectativum, est secundum se mortiferum propter eam; etiamsi actu non excitetur delectatio sensitiva, nec commoveantur spiritus generationis infervientium, quia ad id tale desiderium est ex se ordinatum, & idoneum, *cit. à Sp. San. tract. 5. nu. 533. Ilung. tr. 4. disp. 1. art. 3. §. 4. num. 71.*

25. Queritur, *quando ut tu venereis censeantur esse mortalia?*

Resp. I. Cum à voluntate excitantur; hoc est, cum in ordine ad eos directè, & positivè applicantur media opportuna, & per se ordinata, ut si quis, data opera, ad eos excitandos velit cogitare de rebus venereis res turpes aspicere, osculari, de obscenis loqui, & alia similia agit: item cum, illis aliunde excitatis, voluntas consensum præbet; quoties enim voluntas, supposita intellectus advertentia, motus carnales, & delectationem veneream

sensibilem nec repellit, nec reprimere cœnatur, censetur consensum præbere, & mortaliter peccat; quæ vis enim delectatio, etiam minima, quæ in parte sensitiva percipitur ex voluntaria consideratione venereorum, secluso etiam consensu in opus externum illicitum, extra matrimonium, est mortaliter illicita.

26. Queritur, *an vir nobilis, seu divos manifestans in confessione, se deservisse virginem pauperem, sit à Confessario obligandus ad eam dotandam?*

Resp. Affirmativè, saltem quoad partem, licet ipsa spontè consenserit; ratio est, quia præsumitur eam, non tam ex levitate, quam ex necessitate id fecisse, adeoque cum tacita conventionem recipiendi, saltem partem dotis, qua alteri nubar. Quilici *Confess. manus qu. 7. art. 2. num. 12. Joan. de la Cruz direct. conf. 7. præcep. 9. nu. 2. dub. 4. conc. 5.*

Cum quibus DD. tradunt, eam, qui vi, dolo, fraude, vel minis Virginem violavit, trineri, per se loquendo, eam in uxorem ducere, *cap. si se duxerit de adulteriis*; ratio est, quia ei injuriam fecit: dixi per se loquendo, quia dantur plures casus, in quibus corruptor ad id non tenetur. 1. Si sint multum disparat. 2. Si gravia scandala ex matrimonio probabiliter timeantur. 3. Si vir interrim sacris initiatur, vel intret Religionem, vel aliam in uxorem duxerit. 4. Si Pater puellæ recuset eam ipsi tradere. Sed tunc ex justitia tenetur dotare, vel dotem augere; ut possit eam bene nutrire, quam possit, si foret virgo: quod si ipsa æquè bene nupsisset, ac si esset virgo, & nulla infamia sit Patri, vel ipsi secuta, ad nil

nisi stuprator tenetur, cum tunc nullum intulerit damnum.

27. *Quæritur, corruptor interrogatus Confessarium, an teneatur stare promissis cum Berta, quam defloravit sub promissione matrimonii, cui promississe affirmat, sed promissione ficta, & animo ipsam non ducendi?*

Resp. Tenetur eam ducere; ratio est, quia ea promissio est contractus cum virgine; quæ ratione ipsius permittit copulam cum gravi suo præjudicio, ergo sicut ipsa ex sua parte conditionem adimplevit, ita corruptor debet ex sua. Aliqui eum excusant si virgo poterat cognoscere promissionem non esse veram.

28. *Sed quid, si deflorator esset valde nobilis, & virgo plebeja?*

Resp. Quidam ipsam liberant, quia facile virgo poterat cognoscere, quod verè non promitteret. Sed id non admittitur à Poncio *dispnt. 52. qu. 7. num. 41.* eum illa disparitas non videatur sufficiens, ut id cognosceret: quando quidem, ea non obstante, posset verè promittere, ut alii nobiles sæpè fecerunt, ergo, nisi aliunde fictio appareat, manebit obligatio. Eiusdem opinionis est Quilici ubi supra *num. 17.* Quod totum intelligendum est, nisi imminant scandala, gravia damna, & contentiones inter consanguineos; quia eum iustitia non obligat ad illicitum, non potest in eo casu ad matrimonium obligare, quod ratione scandali, & damni foret illicitum; quare tunc teneretur ad compensanda damna; & sic vel ad dotandum, vel ad augendam dotem: vel ponere ipsam, quantum possibile est, in tam bono statu, quam fuit ante, in ordine ad ducendum.

Matthæus de Canele Confess.

endum maritum. Quæ etiam exequenda ab ipso forent, si post stuprum superveniret ipsi impedimentum dirimens matrimonium, ut si fieret affinis, vel aliam duceret, si sacros Ordines suscipere, &c.

Adverte; quod si femina decipiat virum fingendo se virginem, ad nihil vir tenetur, neque ad damna; nam ea sibi imputat mulier, quæ virum sub conditione virginittatis decepit, & vir sub eadem conditione promissit.

29. *Sed quid, si deflorator prius emisisset votum castitatis perpetua, vel Religionis, & virgo pateretur deflorationem cum promissione matrimonii?*

Resp. Non tenetur eam ducere si puella scivit votum, quia promissio ratione voti fuit illicita; teneretur tamen ad damna compensanda, si sequantur, & ipsam dotare, vel dotem augere. Vid. *sup. cap. 16. num. 33.*

30. *Quæritur, puella post occultam deflorationem obtinet dotem à Confraternitate N. qua solis virginibus ex dispositione testatoris debetur, petitur, an possit eam retinere?*

Resp. Negative; nam ei datur contra mentem testatoris, & in præjudicium puellæ revera virginis: & ideo, vel eam restituere debet, vel recurrere ad majorem Pœnitentiarium, cui in constit. Innoc. XII. *Romanus Pontifex, edita 9. Septemb. 1692. super facultatibus majoris Pœnitentiarum, datur facultas, ut infra. Cum puellis, qua virgines non sunt, & dotes petunt, seu obtinuerunt à Confraternitatibus, aut aliis locis, vel dispensatoribus piis, quibus injunctum est, ut illas virginibus tantum* (YY) *dent,*

dent, seu distribuant, in occultis, & in foro conscientia tantum, quatenus illa in posterum honeste vivant, facultatem habeat dispensandi.

Nota, luxuriam esse vitium capitale, & quod ejus filia sunt, ac ex ea originem habent: *levitas mentis, precipitatio, inconsideratio, inconstancia, amor sui, & hujus mundi, odium Dei, & horrore futuri saeculi*; quia luxuriosi, veluti caeci, non percipiunt id, quod secundum rationem percipere deberent: imprudenter agunt; statim à bonis propositis deficiunt; inordinate propriam delectationem, & res hujus saeculi appetunt: Deum, tamquam concupiscentiae vindicem, odio habent: res aeternas fastidiunt, & contemnunt, ac ratione venerorum parati sunt beatitudini renunciare.

31. Quæritur, an præter luxuriam dentur alia peccata capitalia, & cur capitalia dicantur?

Resp. Affirmative. Celebris est divisio septembris peccatorum, in *Superbiam, Avaritiam, Luxuriam, Iram, Gulum, Invidiam, & Acediam*. Quæ capitalia dicuntur, quia ex ipsis, tamquam ex fonte multa vitia, derivantur, & originem habent.

32. Ex superbia nascitur. 1. *Presumptio*: qua quis animo elato præsumit obtinere aliquid temerè, vel quod est supra suas vires; de opposita spei *Theol. diximus lib. 1. cap. 1. 2. Ambitio*, inordinata nimirum cupiditas dignitatis, & honoris indebiti, vel debito majoris. 3. *Vana gloria*, hoc est, inordinata delectatio humanæ laudis, vel vana cupiditas æstimationis propriæ excellentiæ, sive veræ, sive

fictæ. 4. *Fastantia*, de qua supra cap. 17. in fin. 5. *Hypocrisis*, qua quis se jultum simulat, vel justiore, quam sit, ut ibidem nu. 21. 6. *Obvobedientia*, qua quis dedignatur aliis subesse, & ut plurimum contemptum inducit præcipientis, vel prohibentis. 7. *Pertinacia*, cum quis nimis suæ opinioni, & judicio innatur, nolens credere meliori sententiæ, vel consilio. 8. *Cursiositas*, qua quis studet altioribus studiis supra suum statum, & capacitatem. 9. *Ingratitudo*, dum beneficium acceptum vel contemnitur, vel oblivioni traditur. 10. *Arrogantia*, per quam quis sibi attribuit, quod non habet. 11. *Dissordia*, seu voluntatum divisio: inter superbos enim semper sunt jurgia.

33. Ex Avaritia procedit. 1. *Obduratio cordis*, impediens commiserationes erga pauperes indigentes. 2. *Inquietitudo*, seu nimia sollicitudo acquirendi divitiarum, & nimis metus eas perdere. 3. *Fraus*, sive dolus in factis. 4. *Fallacia*, seu dolus in verbis. 5. *Proditio* contra fidem datam. 6. *Neglectus* divinorum, & salutarium. 7. *Injustitia, mendacium, & perjurium*.

34. Ex Ira oritur, *tumor mentis*, in hoc consistens, quod quis morose delectetur, & excogitet diversas vias vindictæ: quibus cogitationibus dicitur animus tumescere; item *contumelia, blasphemia, maledictiones, indignatio, &c.*

35. Ex Gula descendit *mentis hebetudo, inepta læticia, multiloquium, scurrilitas, immunditia* (quæ consistit in vomitu) & similibus.

36. Ex Invidia, habetur *odium supra*

furatio, detractio, gaudium in adversis proximi, tristitia in prosperis, & iudicium temerarium.

37. Ex Acedia, venit 1. *Tepiditas*, seu parvus boni amor, & languor spiritualis ad bonum. 2. *Desperatio*, qua quis desperat consecutionem beatitudinis aeternae. 3. *Torpor*, & *pigritya*, qua quis negligit adimplere divina praecepta. 4. *Malitia*, qua quis odit bona spiritualia in se, poenitendo bene fecisse, & abstinuisse à mortalibus, optando non esse natum, aut baptizatum. 5. *Puallanimitas*, qua quis non audet aggredi viam perfectionis, quam Deus inspirat, & similia.

38. Sed quaeritur, *an omnia vitia capitalia sint ex genere suo mortalia?*

Resp. Negativè. Vide supra cap. 6. numero 4. & lib. 1. cap. 17. & ex ibi dictis hic discarras.

39. Et interea animadvertas, *superbiam esse ex genere suo mortale*; quia eum superbus inordinate appetat propriam excellentiam, ratione cuius velit super alios ire, & nolit subijci Deo, vel Superioribus, tenentibus vicem Dei in nostra directione, eosque contemnat, non potest habere charitatem cum Deo, vel proximo, quibus positivè non vult, bonum suae subjectionis, illis secundum rectam rationem debitum: ad quam tenemur ex virtute humilitatis, ex D. Thom. 2. 2. qu. 161. art. 1. ad 5. quae idcirco sub mortali, saltem respectu principalis objecti, ad suos actus non obligat.

40. Sed potest esse *veniale, vel ex imperfecta advertentia, seu, cum res, in qua primatum quaeritur, exigua est, vel cum*

quis plus iusto se magnificat sine aliorum contemptu.

De Luxuria diximus supra num. 9.

41. *Invidia* pariter est ex genere suo mortale, quia opponitur charitati, quae vult bonum proximo, & de bono proximi gaudet; invidus autem de bono proximi, ut diminutivo suae excellentiae tristatur. Vide supra cap. 3. num. 21.

42. *Accedia* tandem est ex genere suo mortale propter oppositionem, quam habet cum charitate; quia ipsa est tristitia, per quam tristatur de bono divino. Sed adverte, quod possum 1. tritari de bono, quod Deus in se habet. 2. tritari de spiritualibus, ut respiciunt Deum, non curando amicitiam ipsius, ut de Sacramentis, & lege ab ipso lata. 3. tritari de opere bono, quia laboriosum est, ut, de recitatione officii. 4. tritari non de opere bono, quia laboriosum est, sed de opere laborioso, quia bonum, seu divinum, ita ut mihi displiceat, quia tendit in gloriam Dei.

Tristitia in 1. & 2. sensu est Dei odium: in 3. sensu est *Acedia*, sumpta pro *pigritya*: quia *pigritya* apud Poncium disp. 2. 2. qu. 11. num. 104. est voluntarium tedium retrahens ab exercitio virtutis ob difficultatem; & est mortale, quando retrahit ab exercitio praecepto, aut constituit in magno periculo retrahendi, seu omittere rem praeceptam. Sub ista ratione *Campion. cit. cap. 14. num. 2.* affirmat, *Acediam* non esse per se prohibitam, sed per accidens, ratione nimirum rei praeceptae; adeo ut non sit necessesse, quod poenitens in confessione se accuset, non jejunasse, ex illo tadio laboris, sed sufficere, quod tale jejuniium
(Yyy) 2 omise-

omiserit; quo casu debet Confessarius interrogare ultimam circumstantiam peccati, an scilicet ad jejunium obligaretur, ratione voti, vel præcepti Ecclesiastici, & quibus cibis violaverit.

43. In quarto verò, est propriè peccatum Acediæ, per se prohibitum, & mortale ex genere suo contra charitatem, non admittens parvitatem materiæ: adeò, si ex eo motivo omittam dumtaxat nomen Jesu invocare, sit mortale peccatum, esto nullam aliam habeam obligationem invocandi: modò talis tristitia sit voluntaria, & deliberata. Quòd, si ex illo motivo omitto id, ad quod aliàs sum obligatus, ut divinum officium, duplex peccatum committo, aliud Acediæ contra charitatem, & aliud omissionis recitationis contra Religionem: illud est contra charitatem, quia charitas vult Deum esse: tristari autem de rebus spectantibus ad Deum, ut in ipsius gloriam tendunt, est veluti tristari, quod Deus non sit Deus, quod gravissimum peccatum est.

44. Itaque quatuor hæc: Superbia, Luxuria, Invidia, & Acedia sub mortali ex genere suo obligant: non verò tria alia, Avaritia, Ira, & Gula. Non Avaritia, quæ opponitur liberalitati, quæ affectum moderatur ad suos actus, sed non sub mortali obligat, cum possimus habere charitatem erga proximum, etiamsi non simus liberales; nam ex virtute liberalitatis nil alteri debemus: & dum liberalis alteri donat, non respicit necessitatem beneficiarii (quia ad hoc tenemur ex charitate) sed suam propriam electionem. Verùm Avaritia per accidens sit mortalis: cum ex amo-

re, & retentione pecuniæ vel violatur iustitia, negando, aut differendo mercedem operarii, non implendo legata, non solvendo debita: vel violatur charitas retinendo sua in extrema necessitate proximi, vel etiam in gravi, dum habet de superfluis statui. Avarus enim inordinatè appetit pecuniam.

35. Non Ira, quæ opponitur mansuetudini, moderanti passionem iræ, ne quis irascatur plus, aut minus, quam decet; verùm, quia ira est appetitus inordinatus vindictæ, ex parte objecti, mixtus est parvitas materiæ, vel in advertentia, est mortale, cum appetit vindictam injustam.

46. Nec Gula, quæ opponitur virtuti abstinentiæ, per se non obligans sub mortali ad suos actus: sed per accidens sæpè obligat. Vide cap. 6. n. 3. & 5.

Sed dices, ebrietas ex ibi dictis n. 8. est ex suo genere peccatum mortale, sed est contra abstinentiam: quæ civitas moralis moderans delectationes gustus, ne homo plusquam decet, cibo, aut potu utatur, ergo & gula.

Resp. Negando ebrietatem esse contra abstinentiam; nam, ut ibi notavimus n. 6. ebrietas opponitur sobrietati, quæ sub mortali obligat ad ipsam non ponendam, tamquam actum ei oppositum per excessum, & impossibilem cum charitate. Hinc notabis, quod moderari potum, non delectemur inordinatè in illo, spectat ad abstinentiam: moderari verò, ut non noceat injuriam, ad ebrietatem; quare abstinentia moderatur delectationem cibi, & potus, ut in edendo, & bibendo mensuram rationis homo non excedat, nec plus edat, nec bibat quam decet. Sobri-

brietas verò moderatur usum potus, ut ex immoderato potu non impediatur usus rationis per ebrietatem: abstinencia itaque impedit delectationem in cibo, & potu: sobrietas autem nocuummentum in usu rationis; quod nocuummentum repugnat charitati: & ideò sobrietas sub mortali obligat ad tale impedimentum non ponendum.

Denique non debet Confessarius omittere lecturam decreti Innoc. XI. editi die 28. Augusti 1679. contra errores Michaelis de Molinos, in quibus turpissimus Author laxavit habenas; & præsertim legat propositionem 41. 47. & 48. & omnino Molinismum à prænitentibus removeat.

CAPUT XXIX.

Prop. L. ab Innoc. XI. &c.

Adulterium.

1. PROP. 50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum.

Capite superiori vidimus adulterium numerari inter luxuria species, quod à DD. describitur: est copula illicita consummata cum aliquo, vel aliqua, conjunctis in matrimonio: de quo hic specialiter discutiendum est, & contra Auctores propositionis, & instruendus Confessarius super ipsius malitia.

2. QUÆSTIO. quoruplex malitia, & deformitas specie distincta sit in crimine adulterii?

Resp. Duplex: prima luxuria contra

castitatem: secunda injustitiæ contra fidem conjugalem.

Animadvertas ex c. omne itaque 27. q. 2. tria esse matrimonii bona; bonum prolis, fidei, & Sacramenti; per bonum prolis intelligitur ejus esse, & educatio moralis: per illud Sacramenti venit matrimonii indissolubilitas, & perpetuitas; per fidem verò matrimonii ex Augustino de bono conjug. cap. 4. duo importantur: unum, quòd conjux teneatur reddere conjugati debitum: & alterum, quòd neuter possit alteri, quàm suo conjugati, carnaliter commisceri: ad quod ex justitia tenentur; nam talis obligatio descendit ex contractu: omnis autem contractus obligat ex justitia ad observantiam; & ideò, qui fidem matrimonii frangit, contra justitiam peccat, prout DD. communitè.

3. Sed quid, si vir consentiat, ut femina alteri viro carnaliter commisceatur? videtur enim non esse adulterium, nec contra justitiam malitiam continere, cum juxta regul. 27. jur. in 6. scienti, & consentienti non fiat injuria, neque dolus; ergo, dum consentit, non est invitus, ergo jus ipsius non læditur, consequenter, nec contra justitiam delinquitur.

Resp. Falsum est, talem mulierem non esse adulteram: lege decret. Innoc. & audi Paulum ad Rom. 7. igitur, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro: propositio Apostoli est universalis asserens omnem faminam conjugatam, que vivente viro, fuerit cum alio viro, esse adul-

(YY) 3

teram;